

בש"פ 2464/14 - מדינת ישראל נגד אריה שירזי

בבית המשפט העליון

בש"פ 2464/14

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: אריה שירזי

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
בתיק מ"ת 43689-11-11 שניתנה ביום 31.3.2014
על-ידי כב' השופט ציון קאפח

תאריך הישיבה: ג' בניסן התשע"ד (3.4.2014)

בשם העוררת: עו"ד יורם הירשברג
בשם המשיב: עו"ד שלמה בן אריה; עו"ד ויקי פוני

החלטה

1. ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט צ' קאפח) מיום 31.3.2014 במ"ת 43689-11-11, בגדרה בוטל מעצר בית בו היה המשיב נתון, כמו גם תנאים מגבילים של פיקוח אלקטרוני אשר היו מוטלים עליו. יצוין, כי בית המשפט המחוזי עיכב את החלטתו עד ליום 6.4.2013.

2. עניינו של המשיב נסקר בהרחבה במספר החלטות קודמות של בית משפט זה (ראו: בש"פ 5561/12 מיום 31.7.2012 (השופט נ' הנדל); בש"פ 6082/12 מיום 23.8.2012 (השופט א' רובינשטיין); בש"פ 8139/12 מיום 19.11.2012 (השופט ד' ברק-ארז); בש"פ 1002/13 מיום 28.2.2013 (השופט ח' מלצר); בש"פ 2286/13 מיום 28.3.2013 (השופט ח' מלצר); בש"פ 2368/13 מיום 9.4.2013 (השופט ס' ג'ובראן); בש"פ 6590/13 מיום 28.10.2013 (השופט א' שהם); בש"פ 8319/13 מיום 18.12.2013 (השופט י' דנציגר)), ועל כן אחזור בקצרה רק על עיקרי הדברים.

3. בכתב האישום המתוקן שהוגש נגדו מיוחסת למשיב פעילות עבריינית כלכלית בהיקף נרחב, במסגרתה ניתנו על-ידו הלוואות ללווים שונים בריבית קצוצה, תוך ביצוע עבירות מס והלבנת הון שמקורו בעבירות או שאפשר את ביצוען של העבירות. המעשים המיוחסים למשיב בוצעו באופן שאיפשר למשיב להתחמק מתשלום מס הכנסה ומס ערך מוסף בהיקף כספי של עשרות מיליוני שקלים וסייע לאחרים להתחמק מתשלומים נוספים. עוד יוחסו למשיב עבירות של איומים על מעורבים בפרשה ועבירות של שיבוש מהלכי משפט.

4. בגין פעילות זו הואשם המשיב בכתב האישום המתוקן מיום 5.4.2012 בשישה אישומים: באישום הראשון, קשירת קשר לפשע, לפי סעיף 499 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); 100 עבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד, לפי סעיף 423 לחוק; 56 עבירות של זיוף חשבוניות מס במטרה להתחמק מתשלום מס בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 117(ב)(3) ביחד עם סעיף 117(ב)(2) וס"ק (3) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק מס ערך מוסף); 56 עבירות של סיוע לאדם אחר להתחמק מתשלום מס לפי סעיף 117(ב)(1) ביחד עם סעיף 117(ב)(2) וסעיף 117(ב)(3) לחוק מס ערך מוסף ושימוש במרמה או תחבולה או הרשאה לאחר להשתמש בה במטרה להתחמק מתשלום מס, בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 117(ב)(8) בצירוף סעיף 117(ב)(3) לחוק מס ערך מוסף. באישום השני, הלבנת הון, לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון) ועשיית פעולה ברכוש תוך ידיעה שהוא רכוש אסור, לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון. באישומים השלישי הרביעי והחמישי, ארבע עבירות של איומים, לפי סעיף 192 לחוק. באישום השישי, שיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק.

הליכי המעצר

5. ביום 22.4.2012 קיבל בית המשפט המחוזי את בקשת העוררת למעצרו של המשיב עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו, תוך שצוין כי המשיב יוכל להגיש בקשה לעיון חוזר לאחר עדותו של עד המדינה. ביום 15.7.2012 דן בית המשפט בעתירת המשיב לעיון חוזר בהחלטה, והורה על שחרורו לחלופת מעצר בביתו בתנאים מגבילים.

6. כלפי החלטת בית המשפט המחוזי הגישה העוררת ערר לבית משפט זה, אשר התקבל בהחלטת השופט נ' הנדל מיום 31.7.2012 (בש"פ 5561/12). בגדר ההחלטה בערר הורה בית המשפט על המשך מעצרו של המשיב, וזאת בעיקר בשל החשש מפני שיבוש מהלכי חקירה ומפגיעה בעדים. צוין עוד, מבלי להכריע בכך, כי ייתכן ששחרור המשיב למעצר בית לא יאיין את המסוכנות הנשקפת ממנו, בין היתר נוכח טענת העוררת כי הוא יכול לבצע עבירות כלכליות מביתו ב"שלט רחוק" (ראו פסקה 4 להחלטת השופט נ' הנדל). בתוך כך נקבע, כי יש בחומר חסוי שהגישה העוררת כדי לחזק את עילת המעצר, וזאת אף שדי בחומר הגלוי כדי לבסס את ההחלטה.

עמוד 2

7. זמן קצר לאחר מכן, בחלוף תשעת חודשי המעצר הראשונים, הגישה העוררת בקשה ראשונה להארכת מעצרו של המשיב ב-90 ימים, והיא התקבלה בהחלטת השופט א' רובינשטיין מיום 23.8.2012 (בש"פ 6082/12).
8. בחלוף תקופת הארכת המעצר הראשונה הגישה העוררת בקשה שנייה להארכת מעצרו של המשיב ב-150 ימים, והיא התקבלה באופן חלקי בהחלטת השופטת ד' ברק-ארז מיום 19.11.2012 (בש"פ 8139/12). צוין, כי אין מקום להתייחס לכתב האישום כ"כלכלי" גרידא, הואיל ומיוחסות בו למשיב גם עבירות איומים, ונקבע, כי יש להאריך את מעצרו של המשיב ב-90 ימים.
9. בתום תקופה הארכת המעצר השנייה הגישה העוררת בקשה שלישית להארכת מעצר ב-150 ימים, ואף היא התקבלה באופן חלקי בהחלטת השופט ח' מלצר מיום 28.2.2013 (בש"פ 1002/13). בגדרה של החלטה זו נקבע, כי יש יסוד להניח שפרשת התביעה תסתיים במסגרת הארכת המעצר המבוקשת, ומשכך החשש מפני השפעה על עדי תביעה לאחר תומה קטן. בשים לב לכך, הוחלט להאריך את תקופת המעצר ב-90 ימים. בתוך כך נקבע, כי המשיב יהיה רשאי להציע חלופת מעצר בתנאים מגבילים שונים, והיא תיבחן על-ידי שירות המבחן אשר יעביר תסקיר ביחס אליה.
10. ביום 11.3.2013 הגיש המשיב בקשה לעיון חוזר לבית המשפט המחוזי, בגדרה עתר לשחרורו לחלופת מעצר. בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה ביום 24.3.2013, בציינו כי החלטת השופט ח' מלצר מיום 28.2.2013 אמנם מאפשרת למשיב לבקש את שחרורו לחלופת מעצר, אך אינה מהווה מתווה מחייב, ויש לבחון את חלופת המעצר המוצעת בהתאם לקביעות של השופט נ' הנדל בדבר החשש משיבוש הליכי משפט והמסוכנות הנשקפת מהמשיב.
11. על החלטת בית המשפט המחוזי מיום 24.3.2013 הגיש המשיב ערר, אשר התקבל בחלקו בהחלטת השופט ח' מלצר מיום 28.3.2013 (בש"פ 2286/13). נקבע, כי יש להחזיר את הדיון בחלופת המעצר לבית המשפט המחוזי, וצוין, כי יש לבחון את אפשרות לשחרר את המשיב לחלופת מעצר, בשים לב לאפשרות שעד המדינה יזומן לעדות חוזרת.
12. נוכח החלטת השופט ח' מלצר הגיש המשיב ביום 29.3.2013 בקשה לעיון חוזר לבית המשפט המחוזי, בגדרה עתר שוב לשחרורו לחלופת מעצר. בית המשפט המחוזי קיבל את הבקשה בהחלטתו מיום 2.4.2013, תוך שהוא מורה על שחרור המשיב לחלופת מעצר בתנאים הבאים: מעצר בית מלא בפיקוח של ארבעה מפקחים לסירוגין, האחראים לוודא כי המשיבלא יהיה בקשר עם מי מהמעורבים בפרשה, כאשר כל אחד מהמפקחים יחתום על ערבות בסך 500,000 ש"ח לקיום התחייבותו וערבי צד ג' יחתמו על ערבות מפקח; שהייה תחת פיקוח אלקטרוני; עיכוב יציאה מן הארץ; התחייבות עצמית וערבות צד ג' בסך 500,000 ש"ח כל אחת; והפקדה במזומן או ערבות בנקאית בסך 500,000 ש"ח.
13. על החלטת בית המשפט המחוזי הגישה העוררת ערר לבית משפט זה, אשר נדחה בהחלטת השופט ס' ג'ובראן מיום 9.4.2013 (בש"פ 2368/13). נקבע, כי עצם העובדה שהמשיב היה עצור במשך 18 חודשים בתנאי בידוד, וכן שפרשת התביעה כבר נסתיימה, מלמדים על כך שהמסוכנות הנשקפת ממנו קהתה במידה שיש במעצר בית כדי לאיין אותה. לעומת זאת, קבע השופט ס' ג'ובראן כי יש להעלות את סכום ההפקדה במזומנים לסך של 1,500,000 ש"ח. יוער, כי במהלך החודשים שעקבו להחלטה זו הוספו בהסכמה עוד שתי מפקחות, וכן שונה מיקום מעצר הבית בו שהה המשיב פעמיים עד שלבסוף הועבר המעצר לביתו.

14. ביום 29.9.2013 הגיש המשיב בקשה לבית המשפט המחוזי לשינוי תנאי השחרור, בגדרה ביקש שיותר לו ליצור קשר עם המעורבים בפרשה, אך היא נדחתה. המשיב הגיש ערר לבית משפט זה (בש"פ 6590/13 מיום 28.10.2013, השופט א' שהם), ובמסגרתו הגיעו הצדדים להסכמה לפיה באי-כוח המשיב יוכלו להיפגש עם עדי הגנה פוטנציאליים, ואף יוכלו להגיש בקשה לקיום פגישות בנוכחות המשיב ככל שיהיה בכך צורך.

15. ביום 4.12.2013 הגיש המשיב בקשה לבית המשפט המחוזי, בה ביקש לבטל את הפיקוח האנושי שנקבע כתנאי מגביל לשחרורו לחלופת מעצר. בית המשפט המחוזי קיבל את בקשת המשיב בקובעו, כי המסוכנות הנשקפת מהמשיב בכל הנוגע לעבירות הכלכליות אינה עילת המסוכנות העיקרית, בין היתר משום שאין בכוחו לבצע לבדו את העבירות. אשר לעילת המעצר המרכזית, ציין בית המשפט המחוזי כי זו מושתת על חשש משיבוש הליכי משפט, אלא שפרשת התביעה הסתיימה זה מכבר, והמשיב הצהיר שאין בכוונתו לזמן עדי תביעה לעדות חוזרת. משכך הוחלט שאין הצדקה להמשך הפיקוח האנושי.

16. ערר שהגישה המדינה על ההחלטה לבטל את הפיקוח האנושי על המשיב, נדחה בהחלטת השופט י' דנציגר מיום 18.12.2013 (בש"פ 8319/13). נקבע, כי החלטת בית המשפט המחוזי מאזנת היטב בין אינטרס הציבור לבין משקלה של חזקת החפות, וכי גם לאחר הסרת הפיקוח האנושי, חלופת המעצר הולמת והדוקה דיה. צוין כי בענייננו חלופת המעצר כוללת "מעצר בית מלא, איזוק אלקטרוני, איסור יצירת קשר עם המעורבים בפרשה והפקדת ערבויות כספיות משמעותיות" - וכל אלו מלמדים על כך שמדובר בחלופה אפקטיבית "שמקשה במידה רבה את המסוכנות הנשקפת מהמשיב". בתוך כך פורט, כי ההליך בענייננו מתמשך תקופה ארוכה, וכי המשיב שמר על תנאי שחרורו במלואם לאורך תקופת חלופת המעצר. נאמר עוד, כי המשיב היה ללא פיקוח מספר ימים ולא נטען שבמהלכם הוא פעל באופן שמחייב פיקוח.

החלטת בית המשפט המחוזי

17. ביום 23.3.2014 הגיש המשיב בקשה נוספת לעיון חוזר שעניינה ביטול מעצר הבית והאיזוק האלקטרוני. בית המשפט המחוזי קיבל את הבקשה. החלטתו נומקה בכך שההליך המשפטי אינו צפוי להסתיים לפני תום שנת המשפט הבאה, ובכך שהמשיב הוגדר על-ידי בא-כוח המדינה כבעל מסוכנות נמוכה. בהקשר האחרון פורט, כי עד המדינה ציין בחקירתו שהמשיב לא יכול להוציא את התכנית העבריינית לפועל בלעדיו, וממילא לו היה המשיב חפץ לבצע עבירות כלכליות, הוא יכול היה לעשות זאת גם מתוך מעצר הבית. זאת ועוד, בית המשפט קמא ציין כי בשלב הדיוני בו נמצא התיק - ראיות ההגנה - לא ניתן לשבש את ההליכים. בצד זאת, ניתנה תשומת לב גם לאופן עמידת המבקש בתנאי החלופה, נסיבותיו האישיות ומצבו הרפואי. בסיכום הדברים הוכרע, כי הותרת מעצר הבית במתכונתו הנוכחית אינה משרתת תכלית כלשהי, ומשכך יש לבטלו.

הערר

18. בערר הנוכחי טוענת העוררת כי שגה בית משפט קמא בקביעותיו שלא נשקפת מסוכנות מהמשיב ולא קיים חשש לשיבוש מהלכי משפט. לשיטתה, החלטתו של בית משפט קמא עומדת בסתירה להחלטת השופט י' דנציגר (בש"פ 8319/13), שכן בגדרה צוין מפורשות כי מעצר הבית "מקשה במידה רבה את המסוכנות הנשקפת מהמשיב". בהקשר זה העוררת מבטלת מכל וכל את המיוחס לבא-כוח המדינה בהחלטת בית המשפט המחוזי, לפיו הוא אמר לכאורה כי

המסוכנות הנשקפת מהמשיב היא "בדרגה נמוכה", וטוענת כי לאורך ההליך כולו היא הדגישה את ההפך המוחלט. כמו כן, לטענתה, חלפו בסך הכול שלושה חודשים ממועד מתן החלטת השופט י' דנציגר, ואין מקום לשינוי נוסף בתוך מסגרת זמנים קצרה שכזו כשלא התרחש שינוי נסיבות מהותי. כלומר, לשיטת העוררת כלל לא התקיימו התנאים המאפשרים הגשת בקשה לעיון חוזר בתנאי השחרור. העוררת מוסיפה, כי שגה בית המשפט קמא גם בקובעו כי אין ביכולתו של המשיב לבצע עבירות כלכליות ללא סיוע עד המדינה (במאמר מוסגר אעיר כי בהחלטת השופט נ' הנדל בבש"פ 5561/12, אליה מפנה העוררת בהקשר זה, לא הוכרעה שאלה זו). לבסוף טוענת העוררת כי החשש משיבוש הליכי משפט אינו מתאיין בהכרח בסיום פרשת התביעה, ומוסיפה דברים על עברו הפלילי המכביד של המשיב. בדיון בערר עמד בא-כוח העוררת על כך שהמשיב מבקש "לכרסם" בשלבים בתנאי השחרור, עד לביטולן של ההגבלות בהן הוא נתון עתה, הגבלות שהן המינימום ההכרחי בהתחשב במסוכנות ובחשש מפני שיבוש הליכים. יצוין כי בא-כוח העוררת התקשה להגדיר במדויק באיזה אופן מעצר הבית מביא להפחתת המסוכנות או החשש מפני שיבוש ומדוע ביטולו יגביר חששות אלה, נוכח העובדה שאת מרבית העבירות שיוחסו למשיב ניתן לבצע גם בתנאי מעצר בית. עם זאת הודגש כי היות המשיב במעצר בית מאפשר לעוררת לפקח עליו וכך להפחית ממסוכנותו.

19. המשיב מדגיש את העובדה שבגדר ההליך המתנהל נגדו היה עצור בפועל במשך 18 חודשים ונתון במעצר בית במשך כשנה. לא זו אף זו - לטענתו צפוי משפטו להימשך עוד זמן ממושך, נוכח העובדה שבדעתו לזמן עשרות עדי הגנה. נטען כי פניית המשיב לנציגי המאשימה בניסיון לייתר העדת חלק מעדים אלה והגשת הודעותיהם בהסכמה - נענתה בשלילה. עוד הוזכר, כי לעת הזו קבועים חמישה מועדי דיון בלבד, חלקם לשעות ספורות, כך שברור שמשפטו של המשיב יימשך עוד זמן רב. נתון זה, בצירוף משך הזמן במהלכו היה המשיב נתון להגבלות קשות עד כה, מצדיק הקלה נוספת בתנאים. לטענת המשיב, אין זה נכון לבחון את הלגיטימיות של הבקשה דנא לעיון חוזר ביחס לבקשה הקודמת, שעניינה היה הסרת הפיקוח האנושי, בקשה שנדונה לפני כשלושה חודשים. הבקשה דנא, לביטול מעצר הבית כולו, מכוונת לעיון חוזר בעצם ההחלטה עליו, ולא לשינוי תנאי זה או אחר בגדרו של מעצר הבית. ההחלטה על מעצר הבית נתקבלה לפני כשנה, ודי בחלוף הזמן מאז כדי להצדיק בחינה מחודשת של נחיצותו. בנוסף הוסבר, כי המשיב המתין עם הגשת הבקשה לביטול מעצר הבית עד לסיום עדות עד המדינה על כל ספיחיה. בא-כוח המשיב עמד על כך שמדובר בכתב אישום "כלכלי בעיקרו" כך שהצורך במעצר או בתנאי שחרור שיש עימם הגבלות על המשיב מתייחס בעיקרו לעבירות האיומים שבכתב האישום. עתה, משהסתיימה פרשת התביעה הוסר החשש מפני שיבוש הליכים. עוד הודגש כי המשיב לא הפר את תנאי השחרור על אף פרק הזמן הממושך במהלכו עמדו תנאים אלה בתוקפם.

דיון והכרעה

20. תחילה אציין, כי איני סבור שיש בעובדה ששינוי אופן הפיקוח על המשיב במסגרת מעצר הבית נדון לפני זמן לא רב, כדי לשלול את זכותו לפנות בבקשה לעיון חוזר על עצם מעצר הבית. על מעצר הבית הוחלט לפני כשנה ועדיין סיום משפטו של המשיב לא נראה באופק. מבחינה זו ניתן לשוב ולשקול את הצורך בהגבלה זו, מה גם שהמשיב נתון בהגבלות קשות, שתחילתן במעצר ממש, מזה כשנתיים וחצי.

21. נראה כי "קו פרשת המים" בכל הנוגע להליך מעצר המשיב עד לתום ההליכים הוא ההחלטה לשחררו ממעצר בפועל. עיון בהחלטות על מעצרו של המשיב מעלה, כי אלו נתקבלו בעיקרו של דבר בשל חשש משיבוש הליכי המשפט ופגיעה בעדים, ומפני האפשרות שיוסיף לעבור עבירות כלכליות מהסוג שיוחס לו, תוך הסתייעות באחרים "בהתחשב במוטיבציה ובנחישות של המשיב לעבור את העבירות הכלכליות" (החלטת השופט הנדל בבש"פ 5561/12 הנ"ל). כלומר - חששות שקשה להפיגם בדרך של מעצר בית. באשר לחשש מפני שיבוש, הרי שעוצמתו פוחתת עד מאד עם

תום פרשת התביעה ובמיוחד לאחר סיום עדותו של עד המדינה. באשר לחשש מפני מעורבות בפלילים, הרי שבהתחשב בסוג העבירות בהן מדובר, שאין קושי לבצען מתוך מעצר הבית, אין צורך ממשי בהגבלה זו על המשיב. משעה שהוחלט על שחרורו ממעצר, ונוכח אופי העבירות המיוחסות למשיב וטיב החששות מפניו, אני מתקשה לראות במעצר הבית תנאי שחרור הכרחי שיש חשיבות להתמיד בו, גם לאחר חלוף פרק זמן משמעותי, במיוחד שסיום המשפט אינו צפוי בעתיד הקרוב. כאמור, גם בפי בא-כוח העוררת לא היה הסבר בעל משקל לצורך במעצר הבית בהתחשב בנתוניו הקונקרטיים של המקרה. לכך אוסיף, כי על אף התקופה הממושכת של מעצר הבית ועל אף הפוטנציאל להוסיף ולהפר חוק גם כשהוא במעצר בית, לא דווח כי המשיב הפר את תנאי השחרור או פעל לביצוע עבירות. אכן, המשיב פועל בשלבים על מנת שתנאי השחרור יוקלו בהדרגה, אך מהלכים אלה הם פועל יוצא של התמשכות ההליך ועוצמת ההגבלות שהוטלו על המשיב ואין לזקפם לחובת המשיב.

בנסיבות אלה איני סבור שיש עוד מקום להתמיד בהגבלות על תנועותיו של המשיב.

הערר נדחה.

ניתנה היום, ו' בניסן התשע"ד (6.4.2014).

ש ו פ ט